BIBLIOTECA COMUNALE DI ENNA

Cinq.
35-2.19

HIERONYMI

FRACASTORII

VERONENSIS

OPERA OMNIA

QVORVM NOMINA
sequens pagina plenius indicat.

ACCESSIT INDEX LOCVPLETISSIMVS.

Ex Tertia Editione.

Cum Illustriß. Senatus Veneti decreto.

VENETIIS, APVD IVNTAS.
M. D. LXXXIIII.

BIBLIOTECA COMUNALE DI ENNA
BIBLIOTECA COMUNALE
ENNA

INDEX OPERVM FRACASTORII

Quæ in hoc volumine continentur.

Homocentricorum siue de Stellis, liber vnus.
De causis Criticorum dierum, libellus.
De Sympathia, & Antipathia rerum, liber vnus.
De Contagionibus, & Contagiosis morbis, & eorum curatione, libri tres.
NAVGERIVS siue de Poetica, dialogus.
TVRRIVS siue de Intellectione, dialogus.
FRACASTORIVS siue de Anima, dialogus
De Vini temperatura Sententia.

POEMATA

Syphilidis, siue de Morbo Gallico, libri tres.
Ioseph libri duo.
Carminum liber vnus.

BIBLIOTECA COMUNALE DI ENNA

HIERONYMI FRACASTORII VITA.

IERONYMVS Fracastorius Veronensis, FRACASTORIA perantiqua Veronæ, atque ob id valde nobili, Familia ortus, non antiquorum modo ciuium suorum Catulli, & C. Plinij gloriam æmulari, sed omnes prorsus nostræ, & superioris ætatis homines præstanti omnis doctrinæ laude, & eximia in pangendis carminibus gloria, longo interuallo superare contendit. Is, Paulophilippo Fracastorio, & Camilla Mascarellia Vicetina, summæ probitatis parentibus ortus, atque à patre liberaliter educatus, vt primum per ætatem in luce hominum versari cœpit, tale de se specimen apud omnes præbuit, vt, iam tum ex eo adhuc puero, qui postea vir futurus esset, facile homines coniectarentur. quod immortalis Dei maturo quoque testimonio pridem fuerat confirmatum, quum penè infans, & vix cunis egressus, à matre quadam die in vlnis blande pertractatus, dum grauis fortè tempestas repentè coorta esset, ipsa fatali de cœlo icta fulmine, incolumis seruaretur. Patauium, ad capiendum animi cultum, adhuc adolescens, profectus, ingenti cura, atque indefesso

labore, iam tum ad ſummum gloriæ faſtigium generoſi ſpiritus indole ſibi iter aperuit, quum poſt bonarum literarum cognitionem, ad arcana cuiuſque doctrinæ, ſed Mathematicarum præcipue ſcientiarum infinita lectione, inuſitataque memoria ſibi eſſe penetrandum iudicaſſet. Sed quum Philoſophiæ ſtudijs per multos annos operam dediſſet, Petro Pomponatio Mantuano præceptore vſus, tanto animi ardore, atque alacritate, Genio ſuadente, ſe totum ad Medicinam conuertit, tanta porrò contentione in Gymnaſio per quotidianas medicorum diſceptationes ſe ſe exercuit, vt doctores ipſi atque æqualis iuuentus, eum ad omnia natum eſſe diuino quodam conſilio faterentur, illique maximos Suggeſtus honores tunc detulerint, quod Patauij ante illum nemini, niſi maturo in ſtudijs, & perfectæ demum ætatis viro, contigerat. Studiorum ſocios, & ſodales habuit Patauij, illuſtriores quoſque eius ætatis iuuenes, Gaſparem Contarenum, qui poſtea Cardinalis fuit, Andream Naugerium, & Marcum Antonium Contarenum Patricij ordinis Venetos, eoſdem poſtea clariſſimis legationibus ac magiſtratibus inſignes, Ioannem Iacobum Bardulonum Mantuanum, qui grauiſſimus Philoſophus fuit, Pomponium ac Lucam Gauricos fratres Aſtronomiæ peritiſſimos, & Ioannem Baptiſtam Rhamnuſium, qui poſtmodum X.virum Conſilij Senatus Venetiarum à Secretis fuit, Græcarum literarum, ſed Coſmographiæ præſertim atque omnis ferè Hiſtoriæ peritiſſimum: ſed pręter cæteros, Marcum Antonium, Ioannem Baptiſtam, & Rhaymundum Turrianos, nobiliſſimos fratres Veronenſes, præcipuè coluit; quibuſcum quotidiano ferè in conuictu Patauij verſabatur, quum Hieronymus eorum pater exactæ doctrinæ, & auctoritatis vir, primum inter medicos in eodem Gymnaſio honeſtiſſimis conditionibus ſuggeſtus locum obtineret. Sed, exorto demum bello, & euerſo Patauino Gymnaſio, quum nuntiata eſſet illi patris mors, & in patriam iter pararet, Liuianus Venetarum copiarum Imperator, muſarum liberalis hoſpes, & ingeniorum cenſor longe grauiſſimus, honeſtiſſimis accitum conditionibus in Academiam Foroiulienſem ad Portum Naonem inſtitutam, in Andreæ Naugerij, & Ioannis Cottæ præcellentium poetarum contubernium euocauit. Vbi cum aliquandiu verſatus eſſet, carminumque, quæ ab eo quotidie, ex nobili ſemper occaſione ſummæ

dignitatis

dignitatis emanabant, authoritate vniuersæ Italiæ carus ac iucundus esse cœpisset, illius scripta exinde publico semper exceptaplausu, reliquorum ad hanc diem omnium famam oppressérunt. Sed quum plurib. bellis Liuiannm secutus esset, eo tum demum ex ipsa Gallorum ad Abduam victoria fuso ac capto, se in patriam sero contulit, quum omnia penè funditus euersa ac deuastata direptionibus, & incendijs paterna bona exposita reperisset. Duxit vxorem viuo adhuc suadenteque patre, dum studiorum causa Patauij moraretur, haud pari fœlicitate, quum non duorum modo, quos immature sibi ereptos nobili carmine acriter dolet, filiorum funeri interfuisset, nisi præter Paulumphilippum (quem hodie Veronæ præclaro florentem ingenio admiramur) tertium quoque annis grauem, & consilio maturum amisisset. Fuit Fracastorius parua quidem, sed quadrata corporis statura, latis humeris, & barba decenter honestatus, nigra coma prolixaque; facie rotunda, subnigris oculis, naso, ab diutissime contemplandis stellis contracto, simoque: Cæterum totius oris aspectu, ingenium maximè viuidum, miram probitatem sincerique animi candorem referente. Domum habuit Veronæ, iuxta D. Euphemiæ, quanquam secessu Caphio, Melsineoque plurimum oblectaretur. de quo quidem Caphio monte, antequam sermo vlterius proferatur, pauca ideo dicenda esse videntur, ne locus, toto Veronensi agro hoc tam eximio cultore celeberrimus, quum is, ingenuo pudore detentus de eo pauca admodum scripserit, omnino ignoretur.

Est CAPHIVS mons, ad radices Baldi xv. millia passuum Vena distans, inter Athesim, & Benacum medius. ibi, quum paurolulum ascenderis, villa in collis iugo, in media planitie ad conspectum Benaci (non eximijs illa quidem, vt reguli, ac beatioris fortunæ homines, opibus ingenioque validiores supra ciuilis fortunæ censum ædificarunt, picturis exornata, sed vno tantum loci genio, ac situs prærogatiua admirabilis) reperitur. Quadrata domus est, ac liberiori vndique, præterquam ab aquilone, cœli facie coronata: nam qua ab oriente Athesim ad radices montis ex intima Germania propè Baldum rapido cursu defluentem attingit, Veronam vrbem & circumfusas innumerabiles in subiecta planitie villas longissime prospectat; atque in his, omnis generis armenta errantia, & fumantia sub vesperam tecta intuetur. ab occidente autem Benacum è conuerso lętissima facies excipit: pari

labore, iam tum ad ſummum gloriæ faſtigium generoſi ſpiritus indole ſibi iter aperuit, quum poſt bonarum literarum cognitionem, ad arcana cuiuſque doctrinæ, ſed Mathematicarum præcipue ſcientiarum infinita lectione, inuſitataque memoria ſibi eſſe penetrandum iudicaſſet. Sed quum Philoſophiæ ſtudijs per multos annos operam dediſſet, Petro Pomponatio Mantuano præceptore vſus, tanto animi ardore, atque alacritate, Genio ſuadente, ſe totum ad Medicinam conuertit, tanta porrò contentione in Gymnaſio per quotidianas medicorum diſceptationes ſe ſe exercuit, vt doctores ipſi atque æqualis iuuentus, eum ad omnia natum eſſe diuino quodam conſilio faterentur, illique maximos Suggeſtus honores tunc detulerint, quod Patauij ante illum nemini, niſi maturo in ſtudijs, & perfectæ demum ætatis viro, contigerat. Studiorum ſocios, & ſodales habuit Patauij, illuſtriores quoſque eius ætatis iuuenes, Gaſparem Contarenum, qui poſtea Cardinalis fuit, Andream Naugerium, & Marcum Antonium Contarenum Patricij ordinis Venetos, eoſdem poſtea clariſſimis legationibus ac magiſtratibus inſignes, Ioannem Iacobum Bardulonum Mantuanum, qui grauiſſimus Philoſophus fuit, Pomponium ac Lucam Gauricos fratres Aſtronomiæ peritiſſimos, & Ioannem Baptiſtam Rhamnuſium, qui poſtmodum X. virum Conſilij Senatus Venetiarum à Secretis fuit, Græcarum literarum, ſed Coſmographiæ præſertim atque omnis ferè Hiſtoriæ peritiſſimum: ſed præter cæteros, Marcum Antonium, Ioannem Baptiſtam, & Rhaymundum Turrianos, nobiliſſimos fratres Veronenſes, præcipuè coluit; quibuſcum quotidiano ferè in conuictu Patauij verſabatur, quum Hieronymus eorum pater exactæ doctrinæ, & auctoritatis vir, primum inter medicos in eodem Gymnaſio honeſtiſſimis conditionibus ſuggeſtus locum obtineret. Sed, exorto demum bello, & euerſo Patauino Gymnaſio, quum nuntiata eſſet illi patris mors, & in patriam iter pararet, Liuianus Venetarum copiarum Imperator, muſarum liberalis hoſpes, & ingeniorum cenſor longe grauiſſimus, honeſtiſſimis accitum conditionibus in Academiam Foroiulienſem ad Portum Naonem inſtitutam, in Andreæ Naugerij, & Ioannis Cottæ præcellentium poetarum contubernium euocauit. Vbi cum aliquandiu verſatus eſſet, carminumque, quæ ab eo quotidie, ex nobili ſemper occaſione ſummæ

dignitatis

dignitatis emanabant, authoritate vniuersæ Italiæ carus ac iucundus esse cœpisset, illius scripta exinde publico semper exceptaplausu, reliquorum ad hanc diem omnium famam oppresserunt. Sed quum plurib. bellis Liuiannm secutus esset, eo tum demum ex ipsa Gallorum ad Abduam victoria fuso ac capto, se in patriam sero contulit, quum omnia penè funditus euersa ac deuastata direptionibus, & incendijs paterna bona exposita reperisset. Duxit vxorem viuo adhuc suadenteque patre, dum studiorum causa Patauij moraretur, haud pari fœlicitate, quum non duorum modo, quos immature sibi ereptos nobili carmine acriter dolet, filiorum funeri interfuisset, nisi præter Paulumphilippum (quem hodie Veronæ præclaro florentem ingenio admiramur) tertium quoque annis grauem, & consilio maturum amisisset. Fuit Fracastorius parua quidem, sed quadrata corporis statura, latis humeris, & barba decenter honestatus, nigra coma prolixaque; facie rotunda, subnigris oculis, naso, ab diutissime contemplandis stellis contracto, simoque: Cæterum totius oris aspectu, ingenium maximè viuidum, miram probitatem sincerique animi candorem referente. Domum habuit Veronæ, iuxta D. Euphemiæ, quanquam secessu Caphio, Melsineoque plurimum oblectaretur. de quo quidem Caphio monte, antequam sermo vlterius proferatur, pauca ideo dicenda esse videntur, ne locus, toto Veronensi agro hoc tam eximio cultore celeberrimus, quum is, ingenuo pudore detentus de eo pauca admodum scripserit, omnino ignoretur.

Est CAPHIVS mons, ad radices Baldi xv. millia passuum Vena distans, inter Athesim, & Benacum medius. ibi, quum paurolulum ascenderis, villa in collis iugo, in media planitie ad conspectum Benaci (non eximijs illa quidem, vt reguli, ac beatioris fortunæ homines, opibus ingenioque validiores supra ciuilis fortunæ censum ædificarunt, picturis exornata, sed vno tantum loci genio, ac situs prærogatiua admirabilis) reperitur. Quadrata domus est, ac liberiori vndique, præterquam ab aquilone, cœli facie coronata: nam qua ab oriente Athesim ad radices montis ex intima Germania propè Baldum rapido cursu defluentem attingit, Veronam vrbem & circumfusas innumerabiles in subiecta planitie villas longissime prospectat; atque in his, omnis generis armenta errantia, & fumantia sub vesperam tecta intuetur. ab occidente autem Benacum è conuerso lętissima facies excipit: pari

hercle occurrentium collium varietate mirabilior ac iucundior: quum vel altos interdum Benaci fluctus, & beatam Catulli peninsulam, ac veliferas item classes, & piscantium nauiculas longè aduenientes perspectare, tum diuersa oppida apricis promontorijs exposita lubet contemplari. hinc Bardolinum subiectum: hinc frequenti olea, & citrijs colles coronatos: hinc demum nemorosa & læta virentibus pascuis, nascentium montium iuga despectantur. noxios ventorum flatus ad meridiem paululum extans ante domum cubitus eminentibus pomiferis arboribus iucundus, ac Baldus mons ad aquilonem vergens, omnem hyemis duritiem procul expellit: ita tamen, vt & in media æstate quum ex alto Sol vrget, obortis Aetesijs blandissime ventiletur, nec ardere in cœlo Sirium sentiat: & per hyemem, apricum ferè semper solem, & nebulæ omnis expertem diem admittat. Benacus porrò, qui maritimi littoris naturam æmulatus nunquam gelascit, atque omnem hyemis duritiem suauiter frangit, frequenti nobilium Troctarum, & Carpionum piscatione, non parum momenti cęteris quoq; affert commodis. Hic illum interior domus æstiuis hybernisque cubiculis atque interioribus conclauijs, vbi amicos benigne atque hilariter excipere consueuerat, perquam commoda, quòd magnopere musis expetitur, strepitu vacua, atque alti plena silentij, omnibusque munditijs nitida, ad secretiora accedentem studia comiter accipiebat: quando editis æternæ famæ carminibus, nobile illius caput sertis, & virenti per omnem Europam laurea coronaret. Vitæ genus adamauit quietum, cunctis solutum curis & litibus, quum vir minime ambitiosus & paruo contentus, honestæ ac iucundæ vitæ ad bonam semper frugem percupidus, vnam tantum studiorum laudem spectaret: hilari ac frugi mensa, exactissima semper ad tuendam valetudinem ratione instructa: tam aperto, liberali, & perblando semper ingenio, vt quum summa esset morum temperie, facilitateque naturæ, non eloquio, non cultu, fastum vllum ostenderet: nunquam in alieni operis censura amarulentus aut parcus laudator esse consueuisset: vt etiam Ioannis Baptistæ Montani medici clarissimi, illius vel æmuli, vel, vt plures iudicabant, in re medica principatum acriter affectantis mortem, nobili epigrammate sit prosecutus. Medicinam, ad quam perdiscendam se totum ab adolescentia conuertit, & in qua, nominis celebritate primum inter illustres totius Europæ

medicos

BIBLIOTECA COMUNALE DI TRENTO

medicos locum obtinebat, toto vitæ tempore ita exercuit, vt in affectis corporibus ſanandis, in quibus illi mirifica quædam & diuina prorſus vis fuit, nullius quæſtus potiuſquam officij rationem haberet. Et quoniam, hac vitæ ratione multorum amicitiam ſuo ſibi beneficio comparauerat, inimicum vero merito habebat neminem, omnes non Venetię tantum, atque illius orę, ſed externi etiam principes & reguli, vt de, vel deſperata vel dubia vitæ re illum conſulerent, maximis ad ſe conditionibus accerſebant: à quibus ille diſcedens, ſalute eidem reſtituta, nullum prorſus pretium, præter amicum animum in patriam referre vnquam volebat. Delectabatur, cum in otio eſſet, antiquorum hiſtorias, & illuſtria clariſſimorum virorum facta perlegere: adeo vt Plutarchus atque interdum Polybius ex manibus ferè nunquam exciderent. Mathematicis item ſcientijs, & prę ſertim Muſicæ, oblectandi animi cauſa ſtudium adhibebat: ſed, ex mitiorib. omnibus diſciplinis, in vnam Coſmographiam incumbebat: quam tanto ſtudio quandoque colere conſueuerat, vt grauioribus quandoque ſtudijs intermiſſis terrarum omnium ab Luſitanis primum in oriente, mox à Columbo in occidente noſtro ſęculo inuentarum deſcriptiones & loca, ligneis orbibus ad amuſſim affabrefactis, altitudinum & latitudinum adhibitis dimenſionibus delinearet. Conſuetudo aſſidua illi erat multum cogitandi, plurima ſecum animo voluendi: neq; enim vel deambulando tempus vllum labi fruſtra vir nunquam otioſus, patiebatur: ideoq; & raro admodum, & niſi plurimis adhortationibus inuitatus, loquebatur: triſtemq; ac ſeuerum homines exiſtimabant, quum illius ſermonibus ad hilaritatem ſępius conuerſis, nihil lętius, nihil vrbanius poſſet reperiri. Sed qui herbarię facultati ac ſimplicibus medicamentis ex antiquorum libris accurate perdiſcendis egregiam pridem operam nauauerat, non obſcurę laudis compoſitionem atque aduerſus peſtilentes febres mirę poteſtatis antidotum, quod DIASCORDION appellant, medentibus ſimul & pharmacopolis neceſſarium, ſuperioribus annis magna hercle noſtri ſeculi vtilitate parauit, quum multis prę terea herbis ab antiquis pridē deſcriptis, ſed noſtro æuo incerta ſimilitudine perobſcuris, eruditam claritatē attulerit. Amicos habuit nobiles quoſq; totius Europę, atq; in omni doctrinę genere prę ſtantes viros, ne vllum aut alterum eorū hoc loco commemorem, tam fauſto, fœliciq; ſemper euentu, vt illum